

KISGRAFIKA

50. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.
Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”.
Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519., internetcím: www.kisgrafika.hu
Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, Ürmös Péter
Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár; e-mail: info@kisgrafika.hu

König Róbert linómetszete, X3 (1984), 125×100

TARTALOM

- Búcsúzik egyik szerkesztőnk (Soós Imre)
A művészet, a közösség szolgálatában (Arató Antal)
Beszédes ex librisek; a kultúra nemzetközi hírnökei (Vasné Tóth Kornélia)
Vén Zoltán, grafikánk nagy mindenese (Soós Imre)
120 éve született Márton Lajos (Mayer József)
A Teleki Téka ex librisei (Imre Lajos)

HÍREK – LAPSZEMLE – EGYESÜLETI HÍREK

2011/1

BÚCSÚZIK EGYIK SZERKESZTŐNK

Tisztelt Gyűjtőtársak, lapunk Kedves Olvasói!

A 2011-es esztendő első negyedében betöltöm kilencvenedik életévemet. Bár az évfordulóhoz közeledve szellemi képességeim alig csökkentek, a lap szerkesztésében való részvétel számomra már egyre nagyobb megterhelést jelent.

A KBK megalakulása óta tagja vagyok körünknek. Első írásaim az 1970-es kongresszus óta jelennek meg lapunkban. Legalább három évtized óta szerkesztettem a Külföldi lapszemle rovatot, mely negyedévenként 15-20 darab német, angol, francia, olasz nyelvű szaklap áttanulmányozásával járt. Időnként nagy hasznát vettem a szépséges latin nyelvnek és az évek során a holland nyelvvel is megbirkóztam.

A KISGRAFIKA megindulása óta francia nyelvű tartalmi kivonatot (Résumé) is tartalmaz, mely a külföldi olvasók számára munkánk áttekintését könnyíti meg. Ezt felejthetetlen elődöm, dr. Semsey Andor bízta rám. Ez egy idő óta német és angol nyelven is olvasható, amiért két önzetlen munkatársunkat illeti köszönet.

A nyomtatásban megjelent írásaim száma meghaladta a 600-at. Ezek 2/3 részét a KISGRAFIKA közölte.

Úgy érzem, elérkezett az idő ahhoz, hogy mindezek végzéséről az óév végével lemondjak, hogy a továbbiakban e feladatokat fiatal erők saját elgondolásuk szerint végezzék. Nekik eredményes munkálkodást kívánok, az Olvasók figyelmét és segítségét köszönve.

Budapest, 2010. december 31.

Soós Imre

A Szerkesztőbizottság ezúton is kifejezi köszönetét Soós Imrének a lap szerkesztésében végzett, több évtizedes tevékenységéért. Egyidejűleg felkéri Ürmös Péter grafikusművészt a Bizottság munkájában való részvételre.

Ugyancsak felkéri a Bizottság a néhai Fery Antal grafikusművész leányát, Bánki Veronikát, a Lapszemle rovat vezetésére, a külföldi kisgrafikai lapok hazai vonatkozású közleményeinek ismertetésére.

König Róbert linómetszete, X3 (1983), 106×66

DR. SOÓS IMRE ÉS VINCENT VAN GOGH

1978. január 2-án levelet kaptam egy – akkor még – számomra ismeretlen magyartól. Hamar megbizonyosodhattam arról, hogy Soós Imre akkor már hosszú évek óta tanulmányozta a híres holland festő, Vincent van Gogh életét és munkásságát. Mivel 1960 óta személyesen is foglalkoztatott a festő, 1976-ban létrehoztam egy Van Gogh dokumentációs központot lakóhelyemen, Nuenenben, ott, ahol Vincent két termékeny évet töltött el.

Imre már az első leveleiben ex libriseket küldött Fery Antaltól, Nagy Lászlótól és Stettner Bélától, ezzel is a nagyvonalúságát mutatta meg. Továbbá elküldte saját Van Gogh-gyűjteményének: könyveinek, katalógusainak, ex libriseknek teljes áttekintését, ahogy a grafikai munkákat, festményeket, érmeiket feldolgozó anyagait is.

Imrében egy roppant lelkes embert ismertem meg, akinek kiváló történelmi rálátása volt Vincent van Gogh hatalmas művészi örökségére.

Mély benyomást tettek rám továbbá azok a cikkek, amelyek Van Gogh ex libriseiről, érméiről, életéről és munkásságáról szóltak, melyekhez a legtöbb esetben Imre a francia fordítást is biztosította.

König Róbert linómetszete, X3 (1987), 57×88

Imre és köztem, ahogy Hollandia és Magyarország között, mély barátság alakult ki. Hosszas levelezés után, végül 1986-ban feleségemmel, Miekkel módunkban volt meglátogatni Imrét Magyarországon, ahol korábban még sosem jártunk.

Imre és Adi vendégszerete és Budapest hihetetlen kulturális kisugárzása mind hozzájárultak ahhoz, hogy második 'otthonomra' találjak.

Magyarországi tartózkodásunk során Imre ex librist is készíttetett a nevemmel, 1995-ben pedig, öt évvel Miek halála után, a feleségem ex librisét is elkészíttette Vincze Lászlóval. Barátságunk egyre szilárdabbá vált. Van Gogh ex libriseket és érmeiket bocsátott a rendelkezésemre. Általa tudtam érintkezésbe lépni a magyar művészekkel, és bemutatni, hogyan ihlette meg őket Vincent van Gogh és hogyan tisztelegtek a mester előtt ex librisek, kisgrafikák és érmék formájában. Kiállítás szerveztem ezekből az anyagokból és számos cikket is írtam róluk.

Időközben ötször látogattam meg Imrét Budapesten. Nagy hatással volt rám, hogy 2006 decemberében részt vehettem a nagy Van Gogh-kiállítás megnyitóján Budapesten. 2008-ban Imre és fia, Tibor, Budapest környéke történelmi nevezetességeit mutatták meg nekem. Számomra pedig nagy megtisztelte-

tés volt, hogy 2007 szeptemberében Nuenenben fogadhattam őt és Tibort.

Van Gogh életének minden fontos helyszínére ellátogattunk Nuenenben, majd Amszterdamban a Van Gogh múzeumot és a Kroller-Muller múzeumot tekintettük meg. Imre és Tibor nagy örömeire szolgált, hogy a Van Gogh-források közelében lehetek. Sajnálatos módon, egészségügyi okok miatt Imre nem tudott személyesen részt venni a 'Vincentre' megnyitóján 2010 szeptemberében.

Barátságunk legigazabb jeleként, 2005-ben Imre számos grafikai munkát ajándékozott nekem a Van Gogh-gyűjteményéből. Ekkor kaptam tőle a Herczeg Klára által készített Van Gogh-mellszobrot is.

Meg vagyok róla győződve, hogy Magyarországon senki sem tud annyit Vincent van Gogh életéről és munkásságáról, mint Soós Imre. Ő rendkívüli, a művészet és hazája iránt igazán elkötelezett ember.

Mindezért szeretném őt szívből köszönteni 90. születésnapja alkalmából. S bár az elmúlt években egészségi állapota hanyatlott, szellemi frissessége a mai napig is megmutatja, milyen kimagasló elmével van dolgunk.

Drága Imre, szívből kívánok neked sok szerencsét!!!

Egyben a Kisgrafikabarátok Egyesülete magyar grafikusait is szeretném üdvözölni azért, ahogyan tiszteletüket fejezik ki a mi holland művésznünk, Vincent van Gogh iránt. Külön köszönöm a gratulációjukat, melyet a Vincentre megnyitásáért tőlük kaptam.

Legdrágább barátom, Imre, remélem, hogy barátságunk még sok mindent tartogat a számunkra.

Ton de Brower
Nuenen (NL)

Árvai-Nagy Krisztina fordítása

A MŰVÉSZET, A KÖZÖSSÉG SZOLGÁLATÁBAN

dr. Soós Imre 90 éves

Gyémántdiplomás jogász, ám a XX. századi történelmünknek sajátosságai révén, a Betonútépítő Vállalat bérosztályának vezetőjeként vonult nyugdíjba. A művészethez 1942-ben került közelebbi kapcsolatba, amikor vezetője és tolmácsa volt annak a – Képzőművészeti Főiskola hallgatóiból álló – csoportnak, amely a firenzei festőversenyen képviselte hazánkat. Még ebben az évben tagja a Központi Levente Művészegyüttesnek. Később ifjúsági vezetője a Muharay Elemér és Balla Péter által szervezett ének-, zene- és táncegyüttesnek. A csoporttal az orosz megszállásig bejárta az egész országot, de Weimarba is eljutott és az 1943. évi szárszói konferencián is szerepelt. 1968 és 1979 között az Építők Műszaki Klubjában Almár György építésszel együtt Művészetbarát Kör szervezett, amely fennállása alatt 236 összejövetelt rendezett. A kör közel 30 kiállítási katalógusának a bevezetőjét írta meg, többek között Fery Antalról, Kőhegyi Gyuláról, König Róberttről, Stettner Béláról. A Magyar Nemzeti Galéria Baráti Körének kezdetektől tagja (mint jubileumi kiadványukban olvasható: műterem látogatók, kirándulások szervezője) 85 éves korában mondott le al-

elnöki tisztségéről. Elvégezte a TIT hároméves esztétikai tanfolyamát, a társulat keretében 260 előadást tartott különböző művészeti kérdésekről. A Beton Alapítványnak 80 éves koráig kurátora. Tagja a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulatnak. A Művészetbarátok Körének alapító tagja, az egyesület folyóiratában, a Művészet és Barátaiban eddig több mint 60 cikke jelent meg.

Ezek a tények, amelyeket e sorok írója dr. Soós Imre különböző kéziratok emlékezeiből csempésztett össze, kiválóan tükrözik önként vállalt, közérdekű, közösségi tevékenységét. E nélkül ugyanis nem értékelhetjük eléggé a kisgrafika népszerűsítéséért végzett sokoldalú munkásságát. Élete során mindig megtalálta (vagy a feladatok találták meg őt) azt a lehetőséget, hogy folyamatos önművelése során szerzett ismereteit, élményeit, kutatásainak eredményeit megossza másokkal. (A hadifogolytáborban – többek között – a népdalról tartott előadást, a Terézváros című lapban a kerület őshonos fájának megmentéséért protestált.) Nos, ez az előbb említett szándék, készség, minden szépre, jóra való hajlandóság vezette a Kisgrafika Barátok Körébe is 1960-ban.

Első cikke – még a Kisgrafika Értesítőben, 1967-ben – jelent meg barátja, Czimra Gyula grafikai munkásságáról. Ezt követően évről évre gyarapodtak az írásai. Az egyéb folyóiratokban (Művészet, Műgyűjtő, Alföld, Életünk, Múzsák stb.) megjelent több mint 600 publikációjának többségét lapunk közölte. Ő mutatta be elsőként – általában műterem látogatást követően – Ágotha Margit, Bálványos Huba, Decsi Ilona, König Róbert, Molnár Gabriella, Molnár István, Müller Árpád, Vén

Stettner Béla linómetszete, X3/2, 130×70

Zoltán munkásságát. A művészek különböző kifejezőmódját értően elemző, azokkal mindig azonosulni tudó tárgyilagos írásai ma már fontos adalékok munkásságuk megismeréséhez. Ugyanezt mondhatjuk el a grafikai, kisgrafikai kiállításokról készült méltatásairól is. Nem ismer kis és nagy feladatot. Érzékeny műelemzések (többször Vén Zoltán rézmetszeteiről), hazai és külföldi exlibris-kiadványok ismertetése, rendezvényekről szóló tudósítások, köszöntők és nekrológok egyaránt jelzik ügyességét, azt, hogy a szerkesztő bizottság tagjaként a Külföldi Lapszemle szerkesztése (helyesebben: írása) mellett minden feladatot elvállal. A felelhetetlen dr. Semsey Andor méltó utódjaként ő állítja össze Fery Antal alkotásjegyzékének 4. füzetét, majd – szintén őt követve – afféle kancellárjaként intézi a mester kiterjedt külföldi levelezéseit. Művészetéről a legátfogóbb tanulmányt ő közölte a *Confessioban* (1993/3. sz.), majd a Fery Veronika által szerkesztett alkotásjegyzék előszavában. A kortárs exlibris-művészetünk nemzetközi elismertségét segítik elő a külföldi szakfolyóiratokban olvasható publikációi. A Portugáliában megjelenő exlibris-enciklopédiában Fery Antal, König Róbert, László Anna, Molnár István, Müller Árpád és Vén Zoltán munkásságát mutatta be.

Kisgrafikai vonatkozású tevékenysége annál is inkább megbecsülésre méltó, mert – a jól ismert Van Gogh-lapok kivételével – nem gyűjti az ex libriseket: elsősorban a megismerés, az önkifejezés, a közösségi érdekű tenni akarás az ő életető eleme. Ezt tükrözik kéziratos visszaemlékezései (hadifogolynaplója, emlékezései a Muharai Együttesről, Kállai Ernőről stb.), amelyek országos közgyűjtemények fogadtak örömmel. Czimra Györgyről 4 kötetes dokumentumgyűjteményt ajándékozott a Magyar Nemzeti Galéria Adattárának, kisebb összeállításokat két másik gyűjteménynek. Kapcsolatuk leírása külön fejezetet érdemelne, csak azt említem meg, hogy Novotny Tihámér a művész szentendrei életmű kiállítását méltató írásában elsőként említi meg dr. Soós Imrét azok között, „akik legtöbbet tettek azért, hogy a művészeti léttől elforduló ’rákoshelyi remete’ művészete és hagyatéka ismertté váljék Magyarországon”. Van Goghra vonatkozó több mint 600 könyvet, katalógust, folyóiratpéldányt tartalmazó gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum vette át, s az nagy segítséget jelentett a Van Gogh Budapest című kiállítás megszervezéséhez. Mindez összefügg azzal, hogy 60 éve tanulmányozza a művész munkásságát s annak hazai recepcióját. Több mint 30 ilyen tárgyú cikke jelent meg: azokat, idegen nyelvű fordítást is mellékelve, három ismert európai múzeumnak küldte meg és egészsíti ki folyamatosan.

Művészet és műteremtés. Röviden így foglalhatnám össze eddigi munkásságát, az utóbbi kifejezésen azt értve, hogy sokszínű tevékenységével egy sajátos művet, életművet hozott létre. Megtisztelő számunkra, hogy ebben a kisgrafika, az exlibris-művészet meghatározó helyet foglal el. Ahhoz, hogy az még teljesebbé váljon, kívánunk egyesületünk doyenjének további sok örömet, kedvet, jó egészséget olvasói, tisztelői, a gyűjtők és grafikusművészek nevében egyaránt.

Arató Antal

Ottmar Premstaller linómetszete, X3, 27×38

V. Tóth Kornélia BESZÉDES EX LIBRISEK: A KULTÚRA NEMZETKÖZI HÍRNÖKEI¹ 1. RÉSZ

Az ex libris mint képi dokumentum

Az utóbbi években hazánkban is megélné a „vizuális kultúra” vagy „pictural turn”² kifejezésekkel fémjelzett szelvénytudományos érdeklődés. „Képekkel élünk és képekben értjük meg a világot”³ – vallja H. Belting professzor, a kép-antropológia elméletének megalkotója. A vizuális kultúrakutatás nyomán kiforruló ikonológia (képtudomány)⁴ feladata E. Panofsky szavaival: a képekben lévő tartalmak, narratív-szimbolikus jelentések feltárása, illetve az ezeket hordozó motívumok azonosítása és interpretálása.⁵ W. J. T. Mitchell ezt az ikonológiai megközelítést meghaladva azoknak a politikai, társadalmi és ideológiai motivációknak az értelmezésére vállalkozik, amelyek a képek készítését, befogadását és a hozzájuk fűződő viszonyulást valójában befolyásolják.⁶ A képek jelentése, értelmezése, tipológiája szorosan összefügg az adott mű funkciójával, az egyes területeknek, műfajoknak megvannak a maguk specifikus ikonográfiai jellemzői, problémái, szabályai.

A kisgrafika, ezen belül az ex libris műfajának ikonográfiai szempontú megközelítése során érdemes – H.-G. Gadamer nyomán – az irodalmi mű és a képzőművészeti alkotások között létező analógiákat hasznosítanunk, s ilyen értelemben tekinthetjük az ex librist „grafikai epigrammának”, azaz mondanivalóját sűrítve megjelenítő, egy-egy ötletre építő, emblémaszerű alkotásnak. Az ex libris mint „...művészi munka értéke nem elsősorban a mérettől függ, kis területen is lehet művészileg nagyot alkotni, és az önkifejezés formáját és eszközeit függetleníteni lehet a méretektől. A kis méret tömör előadásmódra, kompozíciós fegyverre, érzékeny vonalkultúrára kényszerít és olyan grafikai erényeket hoz felszínre, amelyek tehetséges művész esetében egyéni kifejezőmódra vezetnek, s olyan művészi attitűdöt alakítanak ki, amely képes a mikrokozmoszban is a makrokozmosz végtelen horizontját nyújtani”.⁷ Az ex libris tehát, mely nem ad lehetőséget túlrészletezett kompozíciók megalkotásához, tömörségében hat. A képi megformálás minden eleme, a stílus, a kompozíció, a színkezelés, a szövegek tipográfiája ennek rendelődik alá. A francia Jules de Marthold mindezt így fejezi ki „Ballada az ex librishez” c. versében:

Frolov grafikája

„Ex libris, műveltség szimbóluma,
Okosság obeliszkjén finom véset,
Mindenségünk szerény momentuma,
Szülötte avatott, mesteri kéznek.
Formád könyvekbe rajzolt égi jel;
Mint szivárványára, nevet rád Isis,
Könyv-gigászban, röplapon csöppnyi hely:
Kristályelme címere vagy, ex libris”.⁸

Az ex librisek értékét nemcsak a képzőművészet kifejező eszközei határozzák meg, bennük összegződik több humán tu-

domány – ezeken belül is kiemelten a művelődés-, a társadalomtörténet, a kommunikációelmélet, a könyvtártudomány – számos ismeretanyaga; az ex librisek kutatása tehát interdiszciplináris és multidiszciplináris jellegű, bemutatása pedig gazdag adalékokkal szolgál kulturális és tudományos életünk megannyi területéhez.

Ex libris és hungarikakutatás

A hazai és külföldi ex libris életről, a készítési és gyűjtési módokról, a gyűjtemények felépítéséről, rendszeréről ezen tanulmány kereteiben nem áll módomban részletes körképet adni.

Csak utalni szeretnék arra, hogy munkahelyem, az Országos Széchényi Könyvtár ex libris állománya milyen jelentős helyet foglal el a hazai nagyobb ex libris gyűjtemények – az Iparművészeti Múzeum, a Mezőgazdasági Múzeum, a keszthelyi Balatoni Múzeum, a szerencsi Zempléni Múzeum és a kecskeméti Ráday Múzeum gyűjteménye – sorában. Az OSZK kb. 35 ezres példányszámú ex libris anyagából az 1900 előtti, kb. 1000 ex librist a

Nagovicin grafikája

Régi Nyomtatványok Tára, az 1900 utániakat a Plakát- és Kisnyomtatványtár őrzi. XX–XXI. századi ex librisekkel foglalkozó kutatóként a kb. 34 ezres ex libris-gyűjtemény feldolgozása, katalogizálása a feladatom. Emellett 2010-ben egy külföldön végzett feltáró munkával is hozzájárultam az ex libris-kutatások kiterjesztéséhez. Monok István, az OSZK főigazgatója ajánlotta figyelmembe azt a moszkvai ex libris anyagot, mely kutatásom, és a jelen előadás tárgyát képezi.

A magyar ex librisek nemzetközi szintű vizsgálatában, a hungarika ex libris kutatásban sok a feltáratlan terület. 2010 nyarán Klebelsberg Kunó-ösztöndíjjal közel egy hónapot Moszkvában, a Rudomino Összorosz Állami Idegennyelvű Könyvtár Ritka Könyvek Osztályán töltöttem, hungarika ex libriseket kutatva. Céлом – kapcsolódva az Országos Széchényi Könyvtárban folyó széles körű hungarológiai tevékenységhez, a külföldi hungarika könyvtári gyűjtemények⁹ feltárását célzó kutatásokhoz – a magyar vonatkozású ex librisek feltérképezése volt.

A kb. 2,5 folyóméternyi, összesen 71 tartóba (39 mappába és 32 albumba) rendezett anyag első felét, a N1–N39 szám alatti mappákat országok szerinti, a második felét, a N40–70 számú szabadlapos albumokat pedig grafikusok szerinti rendben állította össze a gyűjtemény utolsó, a könyvtári vétel előtti tulajdonosa.

A katalogizálás, részletes elemzés során a nemzeti könyvtár ex libris állományának feldolgozásánál alkalmazott szempontokat követtem, azaz a vizsgálat tárgyát képezte a grafikus személye, aláírása, szignója, a tulajdonos megjelölése, a grafika mérete, a technika, a készítés ideje, az ábra, a szín, a szöveg, a felirat, és a változatok-duplumok jelölése.

A feltárás során hungarika könyvjegyek tekintetem azt a kisgrafikát, mely: magyar grafikus alkotása, és/vagy magyar tulajdonos számára készített, és/vagy magyar nyelvű, és/vagy

tartalmában Magyarországra utaló. Azaz területi, nyelvi, személyi, tartalmi hungarikumokat egyaránt kutattam. A 4585 kisgrafika közül 784 db minősült hungarikának, mely a teljes állomány kb. 17%-a, jelentős arány.

A N1–39. mappák felirataiban is jelzett, a grafikusok származása utaló országok (rendszereltés előtti országnevekkel): *Angola, Anglia, Ausztrália, Ausztria, Belgium, Brazília, Csehszlovákia, Dánia, Dél-afrikai Köztársaság, Finnország, Franciaország, Fülöp-szigetek, Hollandia, Japán, Jugoszlávia, Kanada, Kuba, Lengyelország, Magyarország, Németország, Norvégia, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szovjetunió, USA stb.* Az egyes számú mappa (N1) *Lengyelország*, a második (N2) a *Szovjetunió* feliratot viseli – ez a gyűjtő szemszögéből bizonyos rangsorolást tükröz: szempontjai közt nagy része lehetett a lengyel ex libris kiemelkedő helyzetének az 1960–70-es években, a Szovjetunió elsők közt szerepeltetése pedig utal a gyűjtő származására. Az országok szerint rendezett mappák közül a Magyarország (Vengrija) feliratú a legtöbb: 6 darab (N11, N19, N21, N22, N38, N8), köztük több esetben magyar grafikusok konkrét megnevezésével, pl. Fery Antal, Drahos István stb. A táblázat utolsó oszlopában szereplő hungarika-adatok összesítése eredményként a 39 mappa 3911 dokumentumából 778 db számít hungarikának. Ez kiegészül a N40–70. sorszámú szabadlapos albumok 674 alkotása közt szereplő 6 hungarikával. Összességében elmondható, hogy a gyűjtemény rendezettsége egy nemzetközi szintű gyűjtőt állít elé, aki az ex librisrel megvalósította a nemzetek és kultúrák közti párbeszédet.

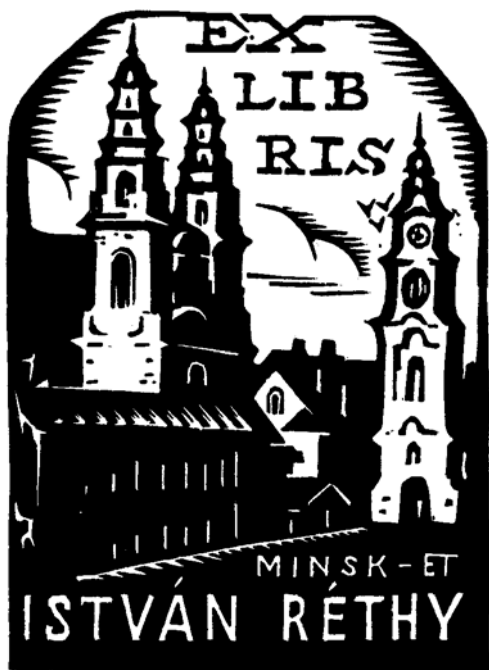
Az anyag rendszerének megértése, a gyűjtemény feltárása szempontjából fontosnak tartottam kideríteni a *gyűjtő* személyét. Ehhez a kutatáshoz stílszerűen szintén az ex librisek voltak segítségemre. A gyűjteményegység mindkét részében, a mappák, ill. az albumok belső tábláján is található volt tulajdonost jelölő ex libris. Mivel az első mappák könyvjegyen szereplő cirill betűs tulajdonosi név a betűk szétszórtsága révén többféle olvasatra adott lehetőséget, a tulajdonos nevének pontos megfejtéséhez az albumok belső felén talált ex librisek adtak igazi támpontot. Ez alapján a gyűjtő az orosz nemzetiiségű: E. H. Минаев (Minajev, Jevgenyij Nyikolajevics), aki nemcsak gyűjtőként, hanem az ex libris téma szakírójaként is nevet szerzett magának az 1960–70-es években. E könyvjegyek motívumai egy bibliofil, gyűjtő szenvedélyű embert állítanak elé, aki számára fontosak a könyvek, a kisgrafikai alkotások. Erre utal egyik ex librisén a könyveket (és kisgrafikákat) védő íj¹⁰, a másikon a könyvek lovagias védelmét kifejező kard („örző-védő” ex libris)¹¹.

G. Kravcsov grafikája

J. Ny. Minajev (1899–1980) életéről tovább kutatva a következő adatokra derült fény: a moszkvai Arbaton élő professzor, a tudományok doktora, művésztörténész, ismert műgyűjtő, szakíró. Az észt Paul Ambur és az orosz Sz. G. Ivenszkij mellett a szovjet exlibrisológia egyik legis-

mertebb képviselője. A Moszkvai Kereskedelmi Akadémia, ill. a Jogi Egyetem elvégzése után nagy papírgyártó vállalatok vezetője lett.¹² Aktív részt vállalt a világháború viszontagságai után csak 1961-ben újjáalakuló Moszkvai Ex libris Klub életéből, az egyik alapító tag volt. Szerkesztett, ill. kiadott mintegy húsz ex librisről szóló könyvet (több átfogó jellegű mun-

J. Ny. Tyihonovics linómetszete, X3, 87×64

kát, katalógust, mappát, monográfiát), köztük a korabeli szovjet ex libris művészetről átfogó képet adó „Ekszlibrisz Szovjetszkij Hudozsnyikov”¹³ (1966) címűt. Az 1967-es montreali expóra készített összeállítás¹⁴ három nyelven (orosz–francia–német) foglalja össze a szovjet ex libris művészet történetét, kiemelve a jelesebb alkotókat, utalva a külföldi megrendelőkre is. 1968-ban J. Ny. Goljakovszkij és J. Burgunker munkásságát mutatta be: „Knyizsnij znak J. Ny. Goljakovszkovo”¹⁵, „Ekszlibriszi Jevgenyija Burgunkera”¹⁶. A XX. század orosz ex libris művészetét nyomon követő „500 ekszlibriszov. Ekszlibriszi hudozsnyikov Rosszijszkaj Federacii”¹⁷ c. könyve 40 ezres példányszámával sikerkönyvnek számít.

Minajev két ex librise megtalálható az OSZK állományában is. Ezek ugyanis szerepeltek a Sz. G. Ivenszkij és Bélley Pál által 1967-ben a könyvtárban rendezett „A szovjet ex libris 1917–1967” c. kiállításon (V. A. Frolov¹⁸ és A. T. Nagovicin¹⁹ alkotásai), melynek anyagát Ivenszkij az OSZK-nak ajándékozta.

Minajev ex libris gyűjteménye további, a Rudomino Könyvtárban feltárt anyagon túli egységei a moszkvai Puskin Szépművészeti Múzeumban és a Jaroszlavl Képzőművészeti Múzeumban lelhetők fel.

A moszkvai gyűjtemény időbeli határai, Minajev magyar kapcsolatai

A Rudomino Könyvtár ex libris gyűjteménye időbeli határa a XIX. század végétől az 1970-es évek elejéig jelölhető meg, jórészt témás (szimbolikus) könyvjegyeket tartalmaz. Az utolsó jegyzett évszám a gyűjteményben: 1972 vége. Ez alól csak 2-3 mappa anyaga kivétel, melyekben korábbi (XVIII–XIX. századi), heraldikus ex librisek is szerepelnek (N7, N12).

A magyar vonatkozású grafikák nagy számaránya révén jogos a feltételezés, hogy Minajev a gyűjtők körében szokásos nemzetközi szintű levelezés mellett személyes ismeretségekre is szert tett hazánk felé. A moszkvai Ex libris Klub vezető tagjaként, ill. mint könyvjegygyűjtő is kapcsolatban állhatott magyarokkal. Az 1970 májusában rendezett *minszi* magyar kisgrafika és ex libris kiállításra²⁰ hivatalos volt a Kisgrafika

Barátok Köre két művész és két vezetőségi tagja: Bordás Ferenc, Fery Antal, ill. Réthy István, Semsey Andor. Itt azideig hazánkban kívül a legnagyobb magyar ex libris és kisgrafika anyag került bemutatásra. A kiállított művészek közt volt például Bordás Ferenc, Diskay Lenke, Fery Antal, Gácsi Mihály, Gál Ferenc, Kékesi László, Kass János, Gy. Molnár István, Sterbenz Károly, Stettner Béla, Tempinszky István stb. A küldöttség Minszkból eljutott Moszkvába is, ahol vendégül látta őket S. Vulh, az ottani Kisgrafika Egyesület elnöke, és találkoztak Minajev művészettörténésszel. Nem véletlen tehát, hogy több minszi ex libris is található a Minajev-gyűjtemény hungarikái között, Réthy István és Semsey Andor nevére (J. Ny. Tyihanovics linómetszetei, N24/15, N24/14).

¹ A tanulmány a 2010. december 10-én a „Közép-Európa a változó időben” c. konferencián, az ELTE-n elhangzott előadás szerkesztett, kissé bővített változata.

² W. J. T. Mitchell: Picture Theory. Essay on Verbal and Visual Representation. Chicago, 1994. The Chicago University Press, 11–35. p.

³ Hans Belting: Kép-antropológia, Képtudományi vázlatok, Kijárat Kiadó, 2003, 14. p.

⁴ Az ikonológiai módszert először Aby Warburg alkalmazta 1892-es strassbourgi disszertációjában, amelyben Botticelli két képére alkalmazta. Erwin Panofsky 1939-től háromlépcsős elemzéssémává fejlesztette tovább a „Warburg-iskola” ikonológia módszerét: preikonográfikus leírás (präikonographische Analyse), ikonográfiai elemzés (ikonographische Analyse) és ikonológiai értelmezés (ikonologische Interpretation). Panofsky korszakalkotó műve: Sinn und Deutung in der bildenden Kunst, Köln, Dumont, 1975

⁵ A képek politikája. W.J.T. Mitchell válogatott írásai (szerk.: Szőnyi György Endre, Szauter Dóra), 9. p.

⁶ Miklósvölgyi Zsolt: „Kép új világ” (A képek politikája – W. J. T. Mitchell válogatott írásai) In. MŰÚT, Irodalmi, művészeti, kritikai folyóirat, 2010. 55. évfolyam 67–69. p.

⁷ Galambos Ferenc: Kékesi László, In. Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület jubileumi évkönyve, 1959–2009, Bp. 2009, 32. p.

⁸ Jules de Marthold: Ballada az ex librishez; ford. Videcz Ferenc, Kisgrafika 2009/4.

⁹ Külföldi hungarika könyvtári gyűjtemények, www.oszk.hu/hungarik/index.html

¹⁰ grafikus: G. Kravcov (mappa N40, N42–70)

¹¹ grafikus: N. V. Burmagin és G. N. Burmagina (mappa N 1–39)

¹² Adatközlő: Nyina Zsarkova, Jaroszlavl Képzőművészeti Mú-

J. Ny. Tyihonovics rézkarca, C3, 75×55

zeum, 2010. júl. 19-én kelt levele.

¹³ Ekszlibrisz Szovetszkij Hudozsnyikov; Izdatelsztvo Szovjetszkij Hudozsnyik, Moszkva, 1966.

¹⁴ Ex libris USSR, Moszkva-Montreal 1967. Moszkva 1967, Izdatelsztvo Knyiga, In. Ivenszkij: Knyizsnij znak, isztorija, teorija, praktika hudozsesztvenno razvitija, 1980, 231. p.

¹⁵ Knyizsnij znak J. Ny. Goljakovszkovo, M. Knyiga. 1968. g. 12 sz.

¹⁶ Ekszlibriszi Jevgenyija Burgunkera, Tvorcsesztvo 1968, No. 3.

¹⁷ 500 ekszlibriszov. Ekszlibriszi hudozsnyikov Rosszjiszkoj Federacii; Avtor-szosztovityel: Minajev J. Ny., M. Szovetszkaja Rosszija, 1971.

¹⁸ A szovjet ex libris 1917–1967. katalógus, szerk. Sz. G. Ivenszkij és Bélley Pál, OSZK, Bp. 1967. 16. p.

¹⁹ A szovjet ex libris 1917–1967. katalógus, szerk. Sz. G. Ivenszkij és Bélley Pál, OSZK, Bp. 1967. 36. p.

²⁰ Hírek, Kisgrafika Értesítő 1970. augusztusi száma, 712. p., Réthy István: Magyar kisgrafika és ex libris tárlat a Szovjetunióban. In. Kisgrafika Értesítő 1970. augusztus, 700–701. p.

VÉN ZOLTÁN, GRAFIKÁNK NAGY HETVENESE

A magyar ex libris immár klasszikussá vált nagy mestere, Fery Antal 1978-ban, hetvenedik születésnapja alkalmából pompás, fametszetű kisgrafikával lepte meg a könyvjegy barátait. A tényérnyi lapon az alkotó arcképe alatt négysoros versike olvasható:

*Mindig a sor végén álltam,
Könyökömet nem használtam.
Nézzétek el egyszer nekem,
Hogy egy kicsit 70-kedem.*

E nemes szándékú „hetvenkedés” gondolatát 20 év múltával a NAPÚT c. folyóirat vitte tovább, természetesen az előzményektől függetlenül. A lap ugyanis 1998-tól kezdve minden esztendőben külön számban, Bognár Antal szerkesztésében emlékezik meg az irodalom, művészet nagyjairól, akik abban az évben töltik be 70. életévüket. Eddig 988-ra nőtt azok száma, akik a sorozatban szerepeltek. A 2011. évre szóló, közel 200 oldalas kiadványban 89 jeles hetvenes arcképe, életrajza szerepel, köztük a képzőművészet olyan neves egyéniségei is, mint Jankovics Marcell, Kő Pál, Vagyóczky Károly, Vén Zoltán.

Grafikai révén Európa-szerte megbecsült művésznünk, Vén Zoltán szerényen csak néhány sorban, a reá jellemző önróniával vázolja élete sorsdöntő történéseit. Írása nagyobbik felét kritikusaik engedi át, többször idézve cikkeikből. A név nélkül szerepeltetett méltatók egyike őt a magyar kisgrafika világszerte ismert és elismert művésznének nevezi. Egy másik a rézmetszetű ex libris ritkaságszámba menő művészeként említi. Erényeként hangoztatják, hogy művészete egyszersmind hagyományos és modern, továbbá, hogy a mitológiában is megmerült kedélye nyomán dévaj hahotában történelmi korok csúsznak egymásba.

A NAPÚT cikke a művész sanghaji meghívásáról is említést tesz, így felhasználva e cikk lehetőségeit, ottani szerepléséről is szólnunk kell.

Kína legnagyobb létszámú városában, Sanghajban működik a FUXIANZHAI EXLIBRIS TÁRSASÁG. Ennek folyóirata októberben teljes terjedelmét szentelte az akkor rendezett exlibris-kiállításnak, melyen alkotásaival 80 meghívott művész és 100 egyéb pályázó szerepelt. A katalógusnak is beillő lap-számban túlnyomó többségben szerepelnek kínai művészek, de

a mezőny zömét jelentik a volt „szocialista tábor” országaiból beérkező alkotások is. Magyarországról egyedül Vén Zoltán szerepel, mint meghívott művész, ami nem kis elismerést jelent. Három, eredeti színben nyomott könyvjegyének képe kiemelkedik ebből a rangos mezőnyből is. Szereplését az elnök díszoklevéllel ismerte el.

További magyar név itt a Szlovéniában élő *Salamon Árpádé*, akit – magyarországi kollégájához hasonlóan – a tartalomjegyzékben keresztnév szerint szerepeltetnek. (Megjegyezzük, ez gyenge oldala a kínai szerkesztőnek. A jegyzékben ugyanis tömegesen szerepelnek „keresztnévükkel”, mintha a Vladimir, Natalja, Kristina családi név lenne.)

Tovább növelte művésznünk külföldi népszerűségét az a pompás isztambuli kötet, melyet az ottani nemzetközi kongresszus alkalmával adtak ki. A mű öt, egy időben megrendezett kiállítás katalógusát tartalmazza. A tárlatok közül 2-2 magángyűjtők tulajdonából, illetve kínai közgyűjteményekből származott, az ötödik a moszkvai exlibris-múzeumból került a közönség elé.

Vén Zoltán rézkarca, C3 (1990), 92×65

Vén Zoltán ebben reprodukált rézmetszete a neves japán gyűjtő, *Ichigoro Uchida* kiállításán szerepelt. A tulajdonos előszavában elmondta, hogy élete első könyvjegyét 1978-ban készíttette, de a kiállítás idejére már 516 féle, saját nevére készült könyvjegy tulajdonosa lett. A magyar művész eredeti színben közölt lapja pompás öltözetű tatár harcost ábrázol, mögötte lovával. Bal felé irányuló tekintetüket a testformák bravúrosan megkomponált összhangja teszi beszédessé.

Vén Zoltán neve a pompás kiállítású, 234 oldalas kötetben több neves európai művész társaságában szerepel, elég itt *Bayens* (B), *Severin* (F), *Kalasznyikov* (O) és *Rueter* (NL) nevét említeni.

Abban a reményben, hogy ez az írás is hozzájárul művésznünk külföldi, de itthon gyakran a homályban maradó sikereinek megismeréséhez, idézzük a NAPÚT szerkesztőjét: „Isten éltessen minden hetvenest!”

Soós Imre

120 ÉVE SZÜLETETT MÁRTON LAJOS

1891. február 27-én született Márton Lajos grafikus, festőművész, templomfestő és bélyegtervező Székelyudvarhelyen. A Nagymező utcai polgári iskola után az Iparművészeti Főiskolán végzett. Tehetsége korán megnyilatkozott: már 15 évesen a ZÁSZLÓNK, majd a Magyar Cserkész és más ifjúsági lapok grafikusaként hamar ismertté vált. A cserkészek közkedvelt „Mártonkája” lett, aki vázlatfüzetével járta a cserkésztáborokat, ahol pár vonással élethűen örökítette meg ennek az életnek a szépségeit. Mindenki szerette és az egyik legismertebb magyar cserkész volt. Rajzai is ilyenek voltak: szerető gyermekarcokkal és játékos mozdulatokkal.

Márton Lajos rajza, P1 (1941), 90×72

Sok vallási tárgyú könyvet és ifjúsági regényt is illusztrált – többek között a Tóth Tihamér könyveket is –, ezekben is kifejezte a fiatalság örömét és tisztaságát.

Oltárképei és freskói szinte az egész országban megtalálhatók, így Balassagyarmaton, Simontornyán, Szentesen, Szécsényben, Szolnokon és a váci szeminárium kápolnájában.

Nagyon szép freskói láthatók a máriabesnyői kapucinus templomban. Meg kell említeni még a budai országúti ferencesek plébániájára visszakerült képét, amelyen „Kapisztrán Szent János megáldoztatja Hunyadi Jánost” című témát dolgozta fel.

Az 1934. évi gödöllői jaboreen (cserkész világtalálkozó) találkozott és lerajzolta az ezen résztvevő lord Baden Powell főcserkészt is, aki megdicsérte kitűnő és már ismert rajzait is. Ma már ismert, hogy ezen a találkozón részt vett fiatal amerikai cserkészként John F. Kennedy, az Egyesült Államok későbbi tragikus sorsú elnöke is.

Első nagyobb kiállítását 1916-ban rendezték meg. Hosszú éveken keresztül együtt dolgozott tanítványával és munkatársával Kékesi Lászlóval, aki szintén híres és elismert grafikus, bélyegtervező és templomfestő lett. Számos templom mellett az 1938-as Szent Jobb vonat díszkocsiját is együtt festették. Márton Lajos megfestette a Magyarországon tartózkodó Euge-

Márton Lajos rajza, P1 (1933), 145×110

Márton Lajos rajza, P1 (1933), 133×89

nio Pacelli bíborost, a későbbi XII. Pius pápát, amint legátusként imádkozik a Szent Korona előtt, s ezt a képet a pápának ajándékozták.

Ugyancsak Márton Lajos készítette 1938-ban az Eucharisztikus Kongresszus emlékére a bélyegeket és a bélyegblokkot is.

Életében csak rajzaiból nyolcezer készült. Az 500 darab valási tárgyú képeslapja közül kiemelhető az egyszerűbb vonalakkal ábrázolt négy apostolképe, valamint a keresztút sorozata is. Ugyancsak 500 darabnál több cserkészlapja készült, melyek az utóbbi időben már antikváriumokban is megtalálhatók. Sajnos 1948-ban az akkor megszüntetett cserkészmozgalommal együtt a legtöbb Cserkészházi rajzai is elvesztek, illetve elégették.

Hála a művésszel egy házban lakó Kékesi Lászlónak és kedves nejének, akik a hagyaték széthordásakor párat nekünk, az utókornak megmentettek.

Márton Lajos idővel nővéréhez költözött, aki haláláig ápolta. 1953. január 26-án Budapesten hunyt el. A Farkasréti temetőbe temették el, de a hálás tisztelők születésének 100. évfordulóján 1991. október 18-án a hamvait tartalmazó urnát a budapesti Margit körúton található országúti ferences templomba hozták át. 1993. május 4-től ugyanebben az urnafülkében nyugszik tanítványa, munkatársa és barátja Kékesi László is, aki hosszú évekig nekünk a KBK-ban kedves barátunk volt.

A Magyar Cserkészszövetség sohasem felejtette el, kiállításokat szervezett emlékére és kiadtak alkotásaiból is – s mi is tanítványával együtt emlékét megőrizzük.

(Lásd még lapunk 2002/1 számában megjelent méltatást.)

Mayer József

A TELEKI TÉKA ÉS EX LIBRISEI

2011. január 15-én a Magyar Televízió *Kincskereső* című műsorában érdekes ismertetés hangzott el egy egyáltalán nem közismert ex libris gyűjteményről.

Marosvásárhely nevezetes könyvtára – mely a Bolyaiak nevét viselő Református Kollégium könyvtárával történt egyesítés óta a Teleki-Bolyai néven ismert – az egyik legfontosabb magyar könyvgyűjtemény. 40 000 kötettel történt megalapítása ugyanúgy 1802-ben történt, mint a Széchenyi Könyvtáré (15 000 kötettel.)

Teleki Sámuel és neje, *iktári* (tehát a fejedelmi ágból származó) *Bethlen Zsuzsanna* ugyanúgy kezdettől közgyűjteménynek szánta, mint Széchenyi Ferenc a saját könyvgyűjteményét. Érdemes megemlíteni, hogy Bethlen Zsuzsanna maga is komoly könyvgyűjtő volt, e téren az egyik első a hazai nagyszonyok között. Az ő könyvei a gyűjteményhez 2000 kötettel járultak hozzá. A gyűjtemény ma mintegy 200 000 kötetet tesz ki.

A könyvtárban 236 ex libris található. Ezek közül feltehetően az első darabok közt vannak az alapító által maga, felesége, illetve a könyvtár részére készített lapok. Ott található azonban számos neves személyiség részére készített alkotások is, így Bánffy Dénes (1723-1780), Wesselényi Kata (1735-1788), Kemény Farkas (1741-1805), Bánffy György (1749-1822), Széchenyi Ferenc (1754-1820), Jósika Sámuel (1805-1860), Mikó Imre (1805-1860), Kelemen Lajos (1877-1963), Dzsida Jenő (1907-1958) ex librise.

Személyek nevére készült könyvjegyeken kívül számos könyvtáré (pl. a Budai Tudományegyetem Könyvtára, a párizsi Saint-Germain-de-Prés apátság könyvtára, a Bécsi Szervita Kolostor könyvtára) és egyéb közintézményeké (pl. a Francia Köztársaság Kormányának 1924-ben készült ajándékozási ex librise, a Királyi Magyar Egyetemi Könyvtár könyvjegye) is megtalálható itt.

A gyűjteményről részletes katalógus készült, melyben minden darab vonatkozásában szerepel:

- a tulajdonos neve,
- az ex libris fajtája (tulajdonos-kategóriája)
- a készítő neve,
- a készítés technikája,
- teljes címleírás,
- jelmondat az ex librisen,
- méret
- és sorszám.

A gyűjtemény kis darabszáma ellenére nagy a választék benne a készítés időszaka (XVI-XX. század), a művek ábrái (így a heraldikai elemek, az egyszerű szöveg, vagy címeres-jelmondatos lap) és a méretek vonatkozásában. (Az itt található ex librisek közül a legnagyobb 380×230 mm, a legkisebb mindössze 12×6 mm!)

Változatos a művek készítésének módja is. A katalógusban nyolc változatot találtunk. Van fametszet, rézmetszet, rézkarc, könyomat, klisé, nyomdai nyomat és nyomtatott keret kéziratossal beírással. Legtöbb ezek közül a rézmetszetes lap.

Ne felejtjük el zárszóként köszönetünket kifejezni a Televízióknak, hogy e jeles gyűjteményre felhívta a figyelmünket!

Imre Lajos

HÍREK

Fotó: Schmidt Andrea

Kopasz Márta (1911-2011) festő- és grafikusművész, Szeged díszpolgára, 2011. március 5-én 100. életében megtért Teremtőjéhez. Emlékét, tanítását nem feledjük.

König Róbert felesége, Lelkes Mária hosszú és súlyos betegség után 2011. február 13-án elhunyt. Kedves személyét sokan ismertük, lapunkban nem egyszer jelent meg költői fordulatokkal is átszótt érdekes írásai.

König Róbert és neje, Lelkes Mária egy kiállítás megnyitóján
(Fotó: Palásthy L.)

Baloldali Kereső
Emléket Kínál.
Mári
Róbert

König Róbert grafikája

Kass János kiállítás 2010.

Miroslav Cipár pozsonyi képzőművész beszéde 2010. október elsején Alsó-Sztrégován a Madách kúriában, abból az alkalomból, hogy ott kiállították Kass Jánosnak Az ember tragédiájához készült 16 kis új rézkarcát, amelyeket Kass János adományozott a Múzeumnak:

A 60-as években, mikor még éltek feleségem nagynénjei, Ilonka és Mariska néni, sülve-főve Budapesten tartózkodtunk. Néha elmentünk egy-egy focimeccsre, atlétikai versenyre vagy koncertre.

Mikor Pozsony, a Grafikai Biennálénak köszönhetően a gyermekkönyvek fővárosává vált, számos érdekes ember, író, illusztrátor, kiadó látogatta meg a várost. Közöttük volt egy magyarországi megfontolt, nyugodt, sármos úriember, Kass János is. Gyakran találkoztunk, hiszen volt rá lehetőségünk a brünni Grafikai Biennálén, a lipcei nemzetközi könyvvásáron, ill. a bolognai vagy a frankfurti vásáron. Pozsony volt számára azonban a legközelebb.

A személyes találkozást megelőzően már jóval előtte volt szerencsém megismerni egyik alkotását, ugyanis vásároltam egy őáltala megrajzolt Budapest-térképet.

A nem mindennapi térkép segítségével, mindenféle kérdészködés nélkül közlekedhettem a városban, egy idegen nyelvű környezetben. A térképen madártávlatból pontosan és megkülönböztethetően be voltak rajzolva a házak. Amikor Jánosnak nagy lelkesedéssel elkezdtem beszélni a térképről, csak mosolygott, majd bevallotta, hogy azt ő készítette. Hasonló körülmények között fedeztem fel postai bélyegeit, majd később könyveit, grafikáit és szobrai is. Annak idején, valamikor 1975-ben értesített bennünket, hogy kiállítása lesz a Váci utcán.

Nem sokáig kérettük magunkat, autóba pattantunk, s irány Budapest. János, amikor meglátott bennünket, majd elájult. Kiállítása nemesacélból készült, tökéletes ékszerekre emlékeztető kompozíciókból állt. Rendkívül hatásos, szokatlan és lenyűgöző volt.

Szegeden található Kass János galériája, ott rendezte meg az én kiállításomat is. Ottjártunkkor elkényeztetett vendégként bántak velünk, Jánossal és Verával felejthetetlen napokat töltöttünk a városban.

Két évvel ezelőtt megegyeztünk, hogy meglátogatjuk őket és megnézzük a nyolcvanadik születésnapja alkalmából megrendezett kiállítást, amely a várban található kis galériában került megrendezésre. A kiállításon láthatóak voltak a Váci utcán megsodált fémszobrai is. Mikor János észrevette lelkesedésemet a szobrok láttán, azt, amelyik a legjobban tetszett, rögtön becsomagoltatta és nekem ajándékozta. Gyönyörű nap volt, sajnos az utolsó, amikor láthattam őt. János betegsége miatt sokáig halogattuk pozsonyi látogatásának időpontját. Mikor már úgy tűnt, hogy mégis találkozhatunk, habár ez már tárlatom megnyitóját követően volt, kaptuk meg a szomorú hírt. Vera aszszony megtalálta Az ember tragédiájának kapcsán készített komplett, remekül kidolgozott, számunkra dedikált nyomtatott, amelyeket ajándékként szeretett volna elhozni a tárlatomra. Ezt a kincset, azóta is féltve őrzöm.

Kass János monográfiámba szívhez szóló szöveget, vallo-mást írt a megértésről. Házunkban számtalan műve megtalálható.

Legcsodálatraméltóbb alkotása a zseniális, világhírű „FEJEK” c. sorozat egyik alkotása, az arany fóliából préselt fej, melynek értelmezésével számos neves művész foglalkozott. Mikor felkért, hogy az alsósztrégovai múzeumnak ajándékozott alkotásai bemutatójának megnyitóján beszédet mondjak,

megtisztelve éreztem magam és örömmel elvállaltam. Ma is nagyon felemelő érzés emlékezni a művészre és annak munkásságára. Úgy vélem, hogy szokatlan terjedelmű grafikai sorozata a műhelyéből kikerült alkotások közül a legjobbak közé tartozik. A grafikáira jellemző szigorú és alapos vonaltervezés konzekvensen követi a történéseket és kifejezően jellemzi a mű alakjait.

Ismételten értékelnünk kell a művész rendkívüli bőkezűségét, hogy Madách alapművéhez, *Az ember tragédiájához* kapcsolódó alkotásaival gazdagította a Madách Imre Múzeumot.

Viktor Chrenko (CZ) linómetszete, X3 (1979), 85×67

Varga Mátyás, Kossuth-díjas díszlettervező, Szeged díszpolgára centenáriuma

2010. december 2-án Szegeden a városháza dísztermében megemlékezést tartottak a rendszerváltás utáni egyik első díszpolgár, Varga Mátyás Kossuth-díjas díszlettervező, festő, grafikus, iparművész századik születésnapjának tiszteletére. Az ülést Gyüdi Sándor, a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatója vezette. Közreműködött a Tömörkény István leánykara Dohány Gabriella vezetésével.

A vendégeket Solymos László alpolgármester köszöntötte, közöttük a művész leányát, Varga Katalint.

A tanítómesterre, együttműködésükre gondoltak vissza Csákó Béla a Pesti Magyar Színház és Borsa Miklós az Operaház szcenikusa, személyes élményeket felelevenítve, kiemelve a színészek játszhatóságának megkönnyítését és a díszletek gazdasági előnyeit, többször felhasználását. Kesselyák Gergely a szabadtéri játékok művészeti vezetője Matyi bácsi 31 szezón 29 produkció díszletei tervezését méltatta. Kovácsné Nagymihály Ágnes a művész nevét viselő alapítvány nevében a ránk hagyott örökség megóvásáról beszélt. Tandí Lajos a három évtizedes ismeretségből a barátságot, mindenkinek a Művész iránti tiszteletét, Matyi bácsi kisugárzását, emberszeretét emelte ki.

A belvárosi temetőben Sándor János rendező, a Bécsi körúti kiállítóháznál Ibos Éva, a színházban Borsa Miklós mondott köszöntőt.

A megemlékezést lejegyezte Rácz Mária

A honismeret számára nélkülözhetetlen az az összeállítás, mely a főváros területén ültetett emlékfák, létesített emlékparkok adatait tartalmazza. Öröndetes tény, hogy Budapesten egyre több fát ültetnek a múlt egyes érdemes polgárának emlékére. Több helyen létesítenek ilyen céllal emlékparkot is. Ezek felsorolását tartalmazza az az írógéppel készült összeállítás, mely *Pesti László* és *Tarjányi Ferenc* tagtársunk munkáját dicséri. A kisgrafika barátait is érdekelteti ez az alapos gyűjtemény, ugyanis ebben található az emlékfáknak az adatai is, melyeket a szerzők a KBK ötvenéves jubileumára, vagy *Fery Antal* grafikusművész emlékére ültettek. Az iratanyag egy példányát a két neves kertészeti szakember a KBK könyvtárának ajándékozta. Megtalálhatók ebben az ország-szerte nagyjaink emlékére ültetett faritkaságok is, valamint Papp Józsefnek, a „Magyar Fák Atyjának” 1972-ben megjelent és ma már ritkaságnak számító tanulmánya: Budapest dendrológiai értékei.

Bálint Ferenc rézkarca, C3/C5 (1987), 115×73

A mohácsi Szőlőhegyen megalakult Hegyibeszédesek Baráti Társasága által kiadott füzetek 12. száma látott napvilágot a közelmúltban. Az évek óta *Imolay Lenkey István* szerkesztésében megjelenő sorozat az ott folyó, tartalmas szellemi élet „termékeiről” ad számot, grafikák, versek, egyéb írások közlésével.

A most megjelent 32 oldalas füzet *Szabó László István* rajzait tartalmazza. A Mohácson 1950-ben született alkotó a ferencsek esztergomi gimnáziumának volt tanulója. Tanárai kedveltették meg vele a művészetet. Mint porcelánfestő, szak-körben folytatta tanulmányait. A mohácsi kiadványban kiérlelt toll- és ceruzarajzaival lép a közönség elé. Munkásságát a füzetben *Rónaky Edit* méltatta költői hangvételi írásában. A kö-

zölt műveket elemezve a szerző azokon „álomszerű, mesés lényeket lát, kik összekötik a földi és égi világot”. A montázs-technikával kialakított szürrealista világ a művésznek sikeres jövőt ígér.

Petry Béla grafikája, P1 (1984), 115×95

A mohácsi Hegyibeszédek izléses emblémáját viseli címlapján az a 2011-re kiadott asztali naptár, mely oldalanként, hónapanként Oláh János (1942) ceruzarajzait is tartalmazza. A Dunaszekcsőn született alkotó a község érdekes látnivalóin túlmenően a közeli Mohács néhány nevezetességét is ceruzahegyre veszi. Munkásságáról dr. Lenkey István írt a kiadványban rövid méltatást, megemlítve, hogy a tehetséges festő képei országsszerte számos gyűjtő tulajdonában szerepelnek.

A putnoki Holló László Galéria pompás kiállítással szolgált a kisgrafika ügyét. Az októbertől novemberig tartó tárlat a *Litvániától Hispániáig* címet viselte. Katalógusa megjelent a mohácsi Hegyibeszédek füzetekének 13. számaként.

A Putnokon bemutatott mintegy 800 kisgrafika a XX. század európai grafikusművészeinek munkásságáról kívánt képet adni. 22 ország 85 művészeinek munkái kerültek a kiállítás táblóira. Hazánkat 18 alkotó képviselte.

A tárlat jelentőségét fokozta, hogy anyagát nem múzeumok, gyűjtők adták össze, hanem Imolay Lenkey István saját gyűjteményéből állította össze és a katalógust is ő szerkesztette. Végül – nemes lelkű adományként – a neves gyűjtő a teljes kiállítási anyagot szülővárosának, Putnoknak ajándékozta.

A Budapest XII. kerületében, a Hajnóczy utcában található Galéria 12, mely elsősorban a kerületben lakó művészeknek ad bemutatkozási lehetőséget, 2011 januárjában „Feketén, fehérén” címmel nyílt kiállítás, melyen örömmel fedezhettük fel König Frigyes grafikáját: „Két lehetőség” címmel, mely két

felfelé vezető lépcsősort ábrázol. Továbbá Vén Zoltán két nagyméretű rézmetszetét, egyik a „Jákos harca az angyallal”, a másik a „100 eurós lap” melyet részletesen ismertettünk lapunk 2007/1. számában.

Pécs lexikon I-II.

Főszerkesztő: Romvári Ferenc. Pécs, 2010.

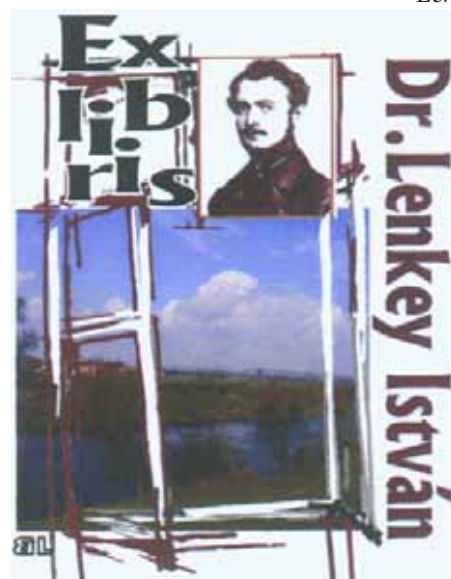
Pécs 2010-ben Európa Kulturális Fővárosa volt. Erre készülve sokféle terv született és valósult meg. Év végére elkészült az általános jellegű *Pécs lexikon*. Ebben a lexikonban a képzőművészetek sorában helyet kapott a pécsi ex libris és kisgrafika gyűjtés is. Szócikkek foglalkoznak a gyűjtő élettel és annak két kiemelkedő, meghatározó személyiségével: Kovács Józseffel és Szentesi Flóriánnal.

A Kisgrafika Barátok Egyesülete szócikkben visszatekintés történt az 1938-ban alakult Ex libris-gyűjtők és Grafika-barátok körére, de elfelejtődött, hogy ténylegesen a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága grafikai szakosztályaként működött. Bővebben szól az 1962-1997 közötti időről. A két országos találkozóról (1976, 1982) nem tesz említést, igaz, hogy a Kovács Józsefről írt szócikkben utal rá. Tévesen két Dunamenti Országok Találkozót említ, csak egy volt 1991-ben, a Kovácsról írottak között ez is helyére került. – A szócikk szerzője a két írását összhangba hozhatta volna.

A Szentesi Flóriánról írt szócikk utal arra, hogy már 1937-től gyűjtő volt, de nem említi meg a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságában betöltött szerepét. Azt sem taglalja, hogy a MEGE-nek is tagja volt több pécsi gyűjtővel együtt. Tévedésen alapul az a megállapítás, hogy a FISAE-nek tagja volt, mert csak országos egyesületek lehetnek tagjai, egyének nem. Igaz, hogy több alkalommal képviselte a KBK-t, de erre nem történik utalás.

Mindezek ellenére örülhetünk, hogy e rangos kiadványban helyet kapott a pécsi kisgrafikai élet. Köszönjük, hogy ráirányította a figyelmet arra, mielőbb meg kellene szüntetni a város képzőművészeti életének e fehér foltját.

Lenkey István

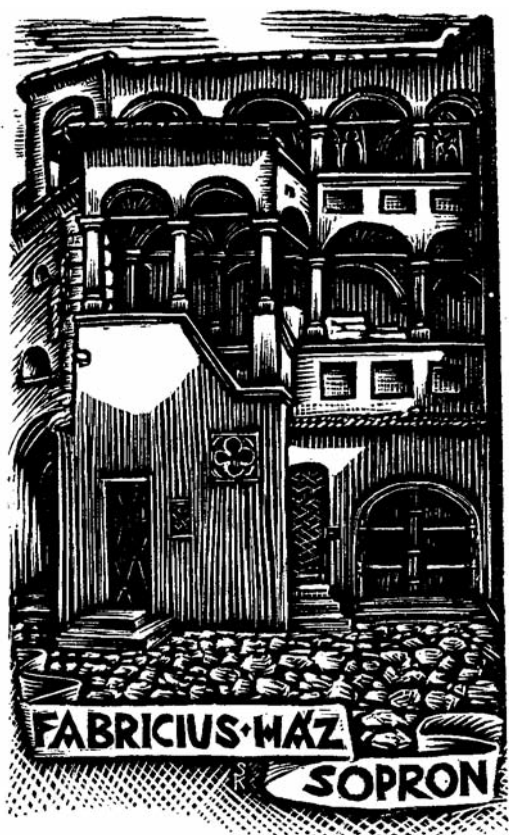

Tünődve nézek a tájon végig-végig:
Távol halmok s hegyek láncolatja kéklik
S innen rajta zölden,
A szép Sajó völgye nyílt arczával
Tárlul ki előttem. (Tompa Mihály)

Bakacsi Lajos grafikája, CAD, Op. 191 (2011), 100×60

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hatodik kerületi gyermekkönyvtára időről időre kis kamara-kiállítással kedveskedik a látogatóknak. 2011. február 18-án Kerékgyártó László műveiből nyílt meg a soron következő tárlat. A jelen kiállítási anyag Pesti László és Tarjányi Ferenc, a Kőbányai Városvédő Egyesület tagjainak nevére készült linómetszetű könyvjegyekből állt, amelyek növénytani ritkaságokat örökítenek meg. Ezekkel a grafikákkal emlékeztek meg Budapest 1873. évi egyesítésének 2003-ban rendezett évfordulójáról.

A könyvtár vezetője, Kucska Zsuzsa köszöntője után Kovács Margit mutatta be először a művészt, majd a témakörönként és országrészenként rendezett grafikai lapokat. Ezt követően Kerékgyártó László ismertette a grafikai technikát és a művek keletkezésének történetét. A megnyitót Békés Attila mandolinjátékával tette még emlékezetesebbé.

Sterbenz Károly fametszete, X2, 108×65

A bolgár Rusze városában 2010-ben a hatodik alkalommal rendezték meg a nemzetközi könyvjegyművészeti kiállítást, amelyet később a román fővárosban két helyszínen is bemutattak. A zene és muzsika témakörben meghirdetett pályázatra 176 grafikus nevezett be 34 országból 332 munkával. Ezen a kiállításon rekordszámú magyarországi alkotó (szám szerint huszonkettő) szerepelt, többnyire nemes-grafikai eljárással készített művekkel. Közülük Havasi Tamás, Horváth Zsófia és Szabó Nóra kapott a kiemelteknek járó elismerő oklevelet, valamint külön elismerést kapott Salamon Árpád is Szlovéniából.

Az Egyesület honlapja a www.kisgrafika.hu címen érhető el.

LAPSZEMLE

Kedves Olvasók!

Kissé félve veszem át a hatalmas tapasztalattal rendelkező dr. Soós Imre barátunktól a lapszemle készítését. Nem annyira a nyelvtudással van a baj (bár németül nem tudok és a német nyelvű folyóiratok nem közölnek angol kivonatot), hanem azzal, hogy eddig csak felületesen ismertem a területtel foglalkozó sajtóorgánumokat.

Kérem, bízzanak benne, hogy idővel belejövök majd az új munkába, én is ebben reménykedem!

Szerető üdvözléssel

Bánki (Fery) Vera

A szlovén OBVESTILA 185. száma az első oldalán közli Vecserka Zsolt (Románia) Palásthy Lajos számára készített exlibrisét.

Vecserka Zsolt (RO) fametszete, XI (2010), 92×64

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2010/3. száma fényképekkel illusztrálja az isztambuli exlibris kongresszusról szóló beszámolóját.

Az EXLIBRIS ABOENSIS finn lap 2010/4. száma szintén beszámol az isztambuli kongresszusról.

Leila Lehtiranta egy oldalas cikket közöl „A kisgrafika Magyarországon” címmel, Takács Dezső és Imets László egy-egy grafikájával illusztrálva.

A MŰVÉSZET ÉS BARÁTAI c. magyar folyóirat 2010. november-decemberi száma két írást is közöl dr. Soós Imre tollából.

Az egyik a csaknem két évtizede megnyílt Grand Hotel Corvinus Kempinskivel foglalkozik, azzal a belvárosi szállóval, amely a Corvinus Gyűjtemény, egy jelentős magyar kortárs műtárgy együttes tulajdonosa. A szálló vezetősége

Szoboszlai Mata János fametszete, X2 (1939) 130×90

feladatának tekinti a képzőművészet népszerűsítését. A műtárgyakat a közönség nap közben ingyen megtekintheti.

Dr. Soós Imre másik írása címe „Betlehemjárás a királyi palotában”. 1943 karácsonyán Soós Imre mint belügyminisztériumi gyakornok és levente szakaszarancsnok jelen volt, amikor a HM Levente Osztálya által szervezett kis csoport betlehemes játékot adott elő Horthy Miklós kormányzó és családja előtt a királyi palotában. A leventék a kormányzó unokájának többek között kis betlehemet adtak át, Horthy Istvánka boldogan kapcsolgatta a kis templom világítását...

Ugyanebben a számban hosszabb cikket olvashatunk az 2010-ben elhunyt Kass Jánosról. Zenei József emlékezett meg „A könyvművészet kiváló mesteréről”.

A NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 153. száma (2010. október) egyik cikke egy olyan kávéház tulajdonost szólaltat meg, Shigeru Kawamotót, aki 1991-ben kávéházat nyitott Okayama Cityben, ahol egyben keleti-európai művészek rézkarcait is kiállította. Tucatnyi művésztől kapott fejenként kb. 30 rézkarcot, amelyek 20-30%-a exlibris volt. Úgy ítélte meg, hogy a kötött formában a művészek ötletgazdagabban fejezték ki magukat, mint szabad grafikáikon. Weboldalt is nyitott, amelyen Kozo Matsumura exlibris gyűjteményét mutatja be. Ezek a művek 1978-2000 között készültek, 57 művész alkotásai. Sajnálhatjuk, hogy a cikkből nem derül ki: van-e magyar művész az alkotók között.

A Matsumura gyűjtemény – amennyire az internetről megíthettem – főleg japán művészek alkotásait tartalmazza, igen sok erotikus lapot. A weboldalon sajnos minden szöveg csak japánul olvasható.

Az osztrák MITTEILUNGEN 2010. 3. száma (november) először jelent meg színes borítóval és színes illusztrációkkal.

Üdvözljük az újdonságot. Bizonyára csak a nyomda ördöge tehet róla, hogy hiányzik a folyóiratból az oldalszámozás...

Ebben a lapban is beszámolót találunk az isztambuli FISAE kongresszusról.

A magyar édesanyától született Attila Piller szép, 1984-ben készült rézkarcát is megtekinthetjük az egyik cikk illusztrációjaként.

Piller Attila rézkarca, C3 (1984)

Buzgó új lapszemle készítőként írtam az osztrák folyóiratnak, kértem – ha lehetséges –, közöljenek legalább egy angol tartalomjegyzéket és számozzák meg az oldalakat. Ha sikerül választ kapnom, megosztom majd az eredményt a kedves Olvasókkal.

EGYESÜLETI HÍREK

2010. évi pénzügyi beszámoló

2010-ben is kaptunk 100.000 forint vissza nem térítendő támogatást a Nemzeti Civil Alapprogramtól (490.000 forintot kértünk). Az idén, 2011-ben ismét pályázunk, ez évben max. 300.000 forintra pályázhattunk. Bankszámlán lekötve 1.250.000 forint van, ez 2010-ben nem változott. Áthozat 2009-ről bankban: 105.365 Ft, átvitel 2011-re: 145.380 Ft. Kézipénztár áthozat 2009-ről: 82.026 Ft, átvitel 2011-re: 88.151 Ft. Kamatbevétel: 47.872 Ft. Tagdíjak, adományok mindösszesen: 295.640 Ft. Legnagyobb kiadási tételeink: folyóiratunk költsége: 210.000 Ft. Postaköltségek: 87.260 Ft, annak dacára, hogy Budapesten és Szegeden lelkes tagtársaink személyesen hordják ki a lapot. A tagdíj összege nem változik, 2011-ben is 2.000 Ft/év, külföldieknek 30 euro. Ennyi volt tavaly is.

Viktor Chrenko (CZ) linómetszete, X3 (1986), 89×66

SUMMARY

Imre Soós: Editor Retires

Imre Soós turns his 90th years of age this year. As a member of our editorial board he resigns. He has edited our press review for a long time and he has also abstracted the articles in French. He now invites new generations to be involved. In his letter, Ton de Brower congratulates Imre Soós on this occasion.

Antal Arató: In Service of Art and Community

The article appreciates the activities of Dr. Imre Soós, presents his biography and gives an overview of his wide-ranging writings popularizing and reviewing art in various journals. His publications amount to 600, most of them were published in our newsletter.

Kornélia Tóth Vas: Ex Libris Telling Stories: International Herald of Culture

This is the first part of a scholarly essay. The author is affiliated with the National Széchényi Library, Budapest, and she was commissioned to research into ex libris at a big library in Moscow. Rudomino Library has a vast collection of Hungarian-related ex libris in its holdings. Most of the bookplates date back to the collection of E. N. Minaev who had maintained good relations with several Hungarian collectors. The bookplates are expertly stored in this library.

Imre Soós: Zoltán Vén, a Lion of our Graphic Art Now in His Seventies

The journal Napút every year considers artists from various fields who reach their seventy years. This time Zoltán Vén is featured with his participation at the exhibition in Shanghai.

József Mayer: 120th Anniversary of Lajos Márton's Birth

The graphic artist enjoyed a reputation in the first half of the twentieth century. His favorite themes were around scouting. He earned the nickname "Mártonka" ("little Márton") from scouts. László Kékesi, graphic artist, often worked in collaboration with him in artistic projects like painting church buildings. The Kékesi family also worked hard to save the graphical pieces by Lajos Márton during the disastrous period of the nineteen fifties in Hungary.

Lajos Imre: Ex Libris in Teleki Téka

On Hungarian television a programme ("Kincskeresők" i.e. Treasure Seekers) has recently been broadcast presenting the rich collection of historical ex libris at Teleki Téka in Marosvásárhely (now Târgu Mureș, Rumania). The 236 early ex libris plates are catalogued in detail.

News, Reviews, Bookshelf, Society Life

Németh Nándor grafikája (1965), 57×81

AUSZUG

Imre Soós: Einer von unseren Redakteuren nimmt Abschied

Imre Soós, ein Mitglied des Redaktionausschusses wird 90 Jahre alt und deswegen dankt von der Mitgliedschaft ab. Lange Jahre hat er die Presseschau und die französische Fassung des Auszuges gemacht. Er möchte seinen Platz den Jungen überlassen.

Ton de Brower begrüßt aus diesem Anlass Imre Soós schriftlich.

Antal Arató: die Kunst im Dienste der Gemeinschaft

Der Publizist würdigt die bisherige Tätigkeit, fachliterarische Wirksamkeit von dr. Imre Soós, beschreibt seinen Lebenslauf, gibt eine Übersicht über die in unterschiedlichen Zeitschriften erschienenen Schriften, die die Kunst populär machen.

Kornélia Vasné Tóth: Beredte Exlibris: internationale Boten der Kultur

Es erscheint jetzt die erste Hälfte einer Abhandlung mit hohem wissenschaftlichem Anspruch. Die Autorin ist Mitarbeiterin der Nationalbibliothek Széchényi, die im Jahre 2010 durch ihre berufliche Tätigkeit die Möglichkeit hatte, den Exlibrisbestand einer Bibliothek in Moskau zu studieren, der viele ungarische Bücherzeichen enthält. Diese kamen aus dem Besitz eines russischen Sammlers namens Minajew, der mit ungarischen Sammlern gute Beziehungen gepflegt hatte, in den Bestand der Bibliothek Rudomino. In der Bibliothek werden die Exlibris fachgemäß verwahrt.

Imre Soós: Zoltán Vén, der große Siebziger der Graphik

Die ungarische Publikation „NAPÚT“ (Sonnenstrasse) nimmt jedes Jahr in Betracht die Künstler aus zahlreichen Kunstarten, die ihr siebzigstes Lebensjahr erreichten.

Dieses Mal gedenkt er Zoltán Vén. Er schreibt im Artikel auch über die Teilnahme an der Ausstellung in Shanghai.

Dr. József Mayer: Lajos Márton ist vor 120 Jahren geboren

Ein berühmter Graphiker der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts war Lajos Márton, wer mit Pfadfinderthema populär wurde. Er war der sogenannte „Mártonka“ der Pfadfinder. Er hat mit dem Graphiker László Kékesi viel zusammengearbeitet, auch an anderen künstlerischen Arbeiten, wie zum Beispiel Kirchenmalerei. Sie wohnten in demselben Haus. Die Familie Kékesi hat Vieles getan, um die Werke von Lajos Márton in den 1950-er Jahren zu retten.

Lajos Imre: Die Exlibris der Teleki-Sammlung

Das ungarische Fernsehen hat in seinem Programm „Kincskeresők“ (Schatzsucher) die reiche Exlibris Sammlung der Bibliothek in Marosvásárhely (Târgu Mureș, heute Rumänien) dargestellt. In der von Sámuel Teleki gegründeten Bibliothek ist der in Büchern gefundene Exlibris Bestand mit wissenschaftlichem Anspruch bearbeitet.

Nachrichten, Presseschau, Vereinnachrichten

Jurida Károly rézkarca, C3, 35×115

KBK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓ SZEGEDEN

2011. május 20. péntek, SOMOGYI KÖNYVTÁR:

9 órától regisztráció, grafikai csere
11 órakor megnyitó
fogadás
grafikai csere

KASS GALÉRIA

17 óra kiállításmegnyitó

május 21. szombat, SOMOGYI KÖNYVTÁR:

10 órától csere
11 órától KÖZGYŰLÉS
csere 15 óráig

Szeretettel hívunk és várunk minden grafikakedvelőt!

Bejelentkezését szíveskedjék
előre megtenni elérhetőséggel:

Cím: Rác Mária 6721 Szeged, Lengyel utca 5/b

Tel.: 62/327-672, e-mail: rmibi43@gmail.com

MEGHÍVÓ

A KBK Egyesület Intézőbizottsága
tisztelttel meghívja az egyesület tagságát

a **2011. május 21-én szombaton**

de. 11 órakor tartandó,

az alapító okirat által előírt

TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉSRE.

A közgyűlés helye:

Szeged, Somogyi Könyvtár
(6720 Szeged, Dóm tér 1-4.)

Napirendi pontok:

beszámoló az elmúlt öt évről;

az intézőbizottság lemondása;

új intézőbizottság megválasztása;

egyéb aktuális kérdések.

Ha a megjelentek száma miatt a közgyűlés nem lenne
határozatképes, akkor azt ugyanaznap fél 12 órakor
megismételjük. Kérjük tagságunkat, minél nagyobb
számban jelenjenek meg a közgyűlésen.

Szálláslehetőségek Szegeden:

Ortutay Gyula kollégium

6722 Szeged, Boldogasszony sugárút 26-28.

(vasúti pu. és a könyvtár közötti úton)

Tel.: 62/547-153 vagy Turi Éva 20/299-0829

1 főnek 2.360 Ft/éj + idegenforgalmi adó

A Vasút a gyermekekért Alapítvány Kollégiuma

6725 Szeged, Boldogasszony sugárút 44.

Tel: 62/420-361, e-mail: bakter-szeged@freemail.hu

1 főnek 1.900 Ft/éj + ifa

Hotel Izabell

6724 Szeged, Kossuth L. sugárút 74/c

(1-es villamossal jó megközelítés)

Tel.: 62/432-188, e-mail: izabellahotel@invitel.hu

1 főnek 6000 Ft/éj + ifa

Edit vendégház

6720 Szeged, Oskola u. 5.

(a Somogyi könyvtár utcája)

Tel.: 62/556-676, e-mail: editvendeghaz@invitel.hu

1 főnek 11.000 Ft/éj

2 főnek 13.000 Ft/éj

Hotel Korona

6722 Szeged, Petőfi S. sugárút 4.

(közel a könyvtárhoz, a Dugonics térnél)

Tel.: 62/555-787, e-mail: koronahotel@vnet.hu

1 ágyas: 16.000Ft/éj

2 ágyas: 21.000Ft/éj

**Szíveskedjék szállást mindenki magának rendelni,
minél előbb!**

Vén Zoltán rézmetszete, C2, 137×78